

Silvana Marić Tokić,
Sanja Ledić

Pregledni naučni rad

ULOGA ŽENA U POLITIČKOM ŽIVOTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Ključne riječi

Žene, politika, društvo, rodna ravnopravnost, Federacija BiH, županije Federacije BiH, lokalna razina vlast

Autori

Dr Silvana Marić Tokić je docentkinja na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Sanja Ledić je diplomirani novinar i doktorantica na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru.

Korespondencija

*ssillvana@gmail.com
sanjaledic@gmail.com*

Oblast

Politikologija

DOI

10.5937/politeia0-16007

UDK

16.66.055.2:32(497.6)

Datum prijema članka

13.11.2017.

Datum konačnog prihvatanja članka za objavljivanje

21.12.2017.

Sažetak

Politika je ljudska djelatnost koja je godinama bila namijenjena samo za muškarce. Žene i druge manjinske skupine nisu sudjelovale u društvenom i političkom životu zajednice. Tek od sedamdesetih godina XX st. jača uloga žene u društvenom i političkom životu niza zemalja, ali uz zakonske i poticajne mjere. U usporedbi s drugim europskim zemljama (prema dostupnim istraživanjima) BiH je s obzirom na rodnu ravnopravnost još uvijek u velikom zaostatku za nizom drugih europskih i svjetskih zemalja. Uloga žene u bosansko - hercegovačkom društvu, javnom životu, politici ne zadovoljava kvote koje su uvedene 1997. godine a koje traže četrdesetpostotnu uključenost žena u politiku. Istraživanje koje je provedeno obuhvaća razdoblje od 2016. Godine, tj. od posljednjih izbora u BiH pa do danas. Cilj istraživanja bio je istražiti kolika je zastupljenost žena u političkom životu BiH na razini Federacije BiH, Županija Federacije BiH i lokalnoj razini. Glavna hipoteza rada je: Je li niska razina zastupljenosti žena unutar političkih tijela Federacije BiH, županija Federacije BiH i na lokalnoj razini? Istraživanje je pokazalo da žene u Federaciji BiH nisu dovoljno zastupljene u političkom životu. U postocima niti jedan dio istraživanja koji se odnosi na mjesta premijera, ministarska mjesta, mjesta gradonačelnika, načelnika ne ispunjava propisane kvote od 40 % zastupljenosti žena u politici. Bosansko - hercegovačko društvo treba povećati sudjelovanje žena u društvenom i političkom životu jer samo ona društva i države koje isključuju sve oblike diskriminacije te povećavaju ljudska prava, posebice prava žena, kao ravnopravnog člana zajednice, mogu sebe nazvati demokratskim i razvijenim društvima.

UVOD

Svaka promjena političkih predstavnika, svako izborno razdoblje postavlja pitanje uključenosti žene u politiku. Unatoč postojanju brojnih poticajnih mjera ili zakonom predviđenih pravila za veće sudjelovanje žena u politici, na primjeru BiH možemo uočiti nedovoljnu zastupljenost žena u političkom životu zajednice. Ovaj rad za cilj ima istražiti koliki je udio žena na razinama županija u Federaciji BiH.

Bosna i Hercegovina kao tranzicijska zemlja suočava se s pitanjima rodne i spolne ravnopravnosti. Pitanje demokracije nije više pitanje samo višestranačja, slobodnih izbora nego i uključenosti svih društvenih skupina u politički život (invalida, starijih članova zajednice, manjina, žena itd.).

Zanemarivanja ljudskih prava kao ravnopravnih članova društvene i političke zajednice, posebice kada su u pitanju žene i njihova pozicija u samom odlučivanju u višim strukturama vlasti, vraća nas u vremena kada žene nisu imale mogućnost biti dio politike, političkih događanja, utjecati na cjelokupne političke odluke, a posebice odluke koje se tiču prava žena.

Nije dovoljno postići samo veću uključenost žena niti ostvariti bolja mjesta za žene na ključnim političkim mjestima; potrebno je u samome društvu razviti osjećaj za rodnu osjetljivost, zatim brojnim drugim metodama ostvariti veća prava za žene, koje još uvijek u društvu obnašaju brojne uloge koje ponekad ne ostavljaju dovoljno mjesta za angažiranje društvenom i političkom kontekstu. Podaci iz razvijenih i manje razvijenih zemalja nisu jednoznačni u određenju žene u društvu i njenoj ulozi. Najveći uspjeh bio bi ostvaren kada bi žene uistinu sudjele u društvenom i političkom životu zajednice a također bile visoko obrazovane,

stručne, dobro plaćene, na dobrim radnim mjestima itd.

Cilj rada je istražiti kolika je prisutnost žene na različitim razinama vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine kada su u pitanju mjesta predsjednika vlada, ministarska mjesta, mjesta gradonačelnika, mjesta načelnika, ministarstva itd. Ključna hipoteza rada je: Je li niska razina zastupljenosti žena unutar političkih tijela Federacije BiH, županija Federacije BiH i na lokalnoj razini? Rezultati istraživanja pokazat će numerički odnos zastupljenosti žena na različitim nivoima vlasti, no ne mogu ući u faktore zašto je visoka ili niska razina zastupljenosti žene u političkom životu Bosne i Hercegovine. Jedan dio struktura vlasti, kada je u pitanju sudjelovanje žena u politici, ovisi o samim izbornim rezultatima, dok drugi dio ovisi o stranačkoj politici, na temelju kojih se u stranci kandidiraju ili postavljaju kandidati za određene funkcije na različitim razinama vlasti. Metodologija rada uključuje analizu službenih stranica Federacije BiH, županija Federacije BiH i općinskih stranica. Rezultati će biti statistički prikazani kroz tablice i grafikone, koji će prikazati brojčano i u postocima zastupljenost žene na različitim nivoima vlasti Federacije BiH. Kao budući potencijalni kandidat Europske unije, BiH treba u svoje ciljeve uključiti veću rodnu ravnopravnost. Žene trebaju biti dio javnoga, društvenoga, političkoga, obrazovnoga i svih drugih segmenata života zajednice u kojoj žive. Bosansko - hercegovačko društvo, ukoliko želi ići u smjeru razvoja, treba unutar svih segmenata zadovoljiti spolnu ravnopravnost kao i ostale oblike ravnopravnosti.

ULOGA ŽENE U DRUŠTVENOM ŽIVOTU ZAJEDNICE

Devedesetih godina XX st. dolazi do niza promjena u cijeloj Europi: povećanje broja

zemalja, raspad socijalističko – komunističkih sustava, niz sukoba, povećanje zemalja u tranziciji, ostvarivanje vlastitih država itd. No uz ove promjene koje su zahvatile Euro-pudevedesetih godina niz je drugih promjena koje su zahvatile zemlje koje su nastale nakon raspada komunističkoga sustava (uključujući i BiH): raspad jednostranačkoga sustava, tržišna ekonomija, povećanje demokracije, višestranački sustav, prestanak medijskoga monopola, veća prava različitih društvenih skupina, izmijenjena uloga žene u društvenom životu zajednice. Žene iz obiteljske uloge (majke, supruge, domaćice) zauzimaju i brojne druge uloge koje se tiču društvenoga života zajednice, a jedna od tih uloga je i politička uloga žene. O ulozi žene u društvu i njenom značaju govori sljedeći citat: „Ukoliko je društvo siromašnije – položaj žene je gori, jer znamo da siromaštvo ima lice žene“ („Žene u bosanskohercegovačkom društvu“, 2016).

Neki autori ističu da je uloga žene u prijašnjem sustavu bila pozitivnija i žena je bila više zastupljena u različitim društvenim segmentima - dok drugi autori ističu potpuno suprotno mišljenje, tj. da je u suvremenom dobu uloga žene u tranziciji mnogo važnija i da žena zauzima puno bolju poziciju u društvu (Leinert Novosel 2003; Leinert Novosel 1998; Šinko 2007). Jedno je sigurno uloga žene u društvenom životu zajednice mijenja se iz dana u dan u pozitivnome smislu ukoliko u obzir uzmemo različite oblike sudjelovanja unutar različitih društvenih segmenata, no i dalje nisu zadovoljeni kriteriji potpune jednakosti i ravnopravnosti. Osim zakona i propisa kojima se nastoji iskorijeniti spolna diskriminacija te poboljšati položaj žene kao ravnopravnog člana zajednice, potrebna je izmjena u svijesti ljudi da bi svaki doprinos osobe, bez obzira na spolnu, dobnu ili neku drugu odrednicu, podjednako tretirali. Pitanja koja Leinert Novosel postavlja u svome

članku **Promjena društvenoga položaja žene u razdoblju tranzicije** te na osnovu njih provedeno istraživanje glase: „1) Jesu li danas žene u nas zadovoljne svojim životom općenito, te ocjenjuju li svoj društveni položaj boljim, lošijim ili jednakim kao u proteklom sustavu?

2) Ocjenjuje li se danas društveni položaj žena boljim, jednakim ili lošijim nego u bivšem komunističkom sustavu?“ (Leinert Novosel, 1998: 153). Ovo istraživanje djelomično je potvrdilo da su žene u prijašnjem sustavu imale bolji položaj u društvu nego žene danas, dok je istraživanje Sociokulturne vrijednosti Hrvatske donijelo suprotne rezultate, jer je potvrđen bolji položaj žene danas nego u ranijem razdoblju (Leinert Novosel, 1998: 153). Niz je čimbenika koji su utjecali i na jedne i druge rezultate i one pozitivne i one negativne kada je u pitanju položaj žene u demokratskom i komunističkom sustavu Hrvatske: sredina, obrazovanje, dob, radno mjesto itd.

Europska unija je nizom poticajnih mjera nastojala i još uvijek nastoji ojačati poziciju žene u društvu shvaćajući njeno sudjelovanje u društvenom, političkom, obrazovnom, javnom životu kao najveći dobitak zajednice i širega društva.

„Osiguranje jednakih mogućnosti za žene i muškarce te suzbijanje spolne diskriminacije ubrajaju se među opće ciljeve i sastavnice politike Europske Unije. U tom su smislu napori nacionalnih politika u promicanju ravnopravnosti žena u političkom, socijalnom, gospodarskom, kulturnomi javnom životu, pri čemu se unapređenje promicanja i zaštite ljudskih prava i prava žena ogleda u stvaranju jednakih mogućnosti na tržištu rada, uvođenju rodno osjetljivog odgoja i obrazovanja, uravnoteženju sudjelovanja žena i muškaraca u procesima odlučivanja, suzbijanja svih oblika nasilja nad ženama,

unapređivanju sustava zdravstvene zaštite žena te stalnom osnaživanju i podupiranju institucionalnih mehanizama i metoda provedbe politike jednakih mogućnosti“ (Bede-ković, Ravlić, 2011: 16).

Najveću zastupljenost žena u politici imaju skandinavske zemlje, dok je u drugim europskim zemljama pokušaj dostizanja ovakve zastupljenosti od 40 % još uvijek neostvariv. Skandinavske zemlje su jedan od pozitivnijih primjera ravnopravne zastupljenosti žena u politici, što im je omogućilo i društveni i ekonomski napredak. Čak i sama Europska unija nije u svojim institucijama i organizacijama uspjela postići potpunu rodnu ravnopravnost. „U Europskom je Parlamentu 35,2 % žena, te žene zauzimaju samo 22,8 ministarskih pozicija“ (Vokić Pološki, Bulat, 2013: 6). Europska unija dosegla je određeni nivou zastupljenosti žene u svojim tijelima, ali nije u potpunosti ostvarila zacrtane mjere kada je u pitanju ravnopravno sudjelovanje žena u svim tijelima vlasti i podjednako na svim pozicijama vlasti.

Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina i njena uloga u društvu, na ženu se još uvijek gleda s pozicije majke, domaćice, supruge koja se brine o mužu itd. O neravnopravnom položaju žene u bosansko - hercegovačkom društvu svjedoče brojni podaci o nasilju nad ženama, loša ekonomska pozicija žena, onemogućavanje sudjelovanja u političkoj zajednici, obavljanje niza uloga bez prava na naknadu, loš odnos poslodavaca i vrlo često zlostavljanje na poslu... „Isto tako, primijećen je negativan trend u bh društvu: žene koje nastoje da se kvalitetno obrazuju, zbog rada i uloženog vremena ne uspiju da zasnuju porodicu, te su u društvu percipirane kao ‘neuspjele žene’“ („Žene u bosanskohercegovačkom društvu“, 2016). Kada je u pitanju borba za prava žena i njihovu bolju poziciju

u bh društvu, ovim se najvećim dijelom bave civilne udruge i nevladine organizacije.

One zajednice i države koje žele ostvariti veći napredak i razvoj, na brojnim poljima moraju uključiti ženu u društvena događanja, isključiti sve oblike diskriminacije, te joj kao ravnopravnom članu društva omogućiti da sudjeluje u političkim odlukama. „Jedan od pokazatelja razvijenosti neke zemlje, osim zdravlja stanovništva, njegova obrazovanja, rezultata na području planiranja obitelji, kvalitete prehrane i slično, svakako je i položaj žene u društvu, s naglaskom na položaj u procesima političkog odlučivanja“ (Leinert Novosel, 1994: 137).

ŽENE I POLITIKA

Uloga žene u politici dugo godina je zanemarivana. Tek od sedamdesetih godina prošlog stoljeća postavlja se pitanje roda i rodne ravnopravnosti. Stoljećima na margini društvenih događanja žene su svrstavane u skupine koje nisu imale nikakva prava, npr. poput robova. Politika je od svojih začetaka bila namijenjena samo muškome rodu. Zadnjih nekoliko desetljeća žene ulaze na mala vrata u politiku, članice su političkih stranaka, niza organizacija i institucija koje se bave političkim pitanjima, ali su i dalje njihove pozicije po hijerarhiji odlučivanja na nižim razinama vlasti.

Politički sustavi koji su uspostavljeni nakon pada socijalističko - komunističkih uređenja idu u smjeru ostvarivanja ljudskih prava, demokracije, većih sloboda, a ujedno se postavlja i pitanje rodne ravnopravnosti te uloge žene u društvenom i političkom životu zajednice čiji su članovi. Cilj ovih sustava, koji počivaju na tržišnoj ekonomiji, trebala bi biti politika jednakosti gdje svaki pojedinac bez obzira na spol, dob, nacionalnost, vjeru može sudjelovati u političkom životu. Kroz

ovaj rad vidjet ćemo da uloga žene u politici jednakosti ne bi bila ostvariva bez niza poticaja i projekata koji se bave pitanjima žena i njihovih prava. Demokratski sustavi poziciji žene trebaju pristupiti s pozicije svih ostalih građana bez diskriminacije na osnovu spola i roda. Koliko god bilo definicija koje određuju politiku, nijedna od tih definicija ne uključuje podjelu politike na muške i ženske poslove, odnosno ne dijeli se prema rodu nego govori o građanima kao pokretačima i sudionicima političkih procesa i nastojanjima da se unaprijedi ljudski život.

„Dok se u početku, sa stajališta društva, briga za žene tumačila ponajprije borbom za ispravljanje nepravde (egalitarni pristup), danas se usredotočenost na položaj žena u društvu interpretira, uz spomenuto, sve više utilitaristički: nejednakost je nedjelotvorna, disfunkcionalna i skupa, stoga diskriminacija žena nije isključivo problem *per se*, nego vitalni element transformacije društva čije će rješenje značiti bogatstvo za cjelinu i revitalizaciju demokracije“ (Leinert Novosel, 2003: 104).

Borba žene u svojim začecima išla je u smjeru borbe protiv muškaraca, kako bi „osvojile“ prostor koji je omogućavao njihovo organiziranje i uvezivanje, da bi tek kasnije prerasla u borbu i jednih i drugih za veću participaciju žene u svim segmentima društva. Smanjenje diskriminacije ide u smjeru razvoja cjelokupnoga društva i svih njenih članova. Kada je u pitanju pozicija žene unutar političkih procesa, nije dovoljno postići samo brojčanu zastupljenost ili ispuniti kvote koje su propisane antidiskriminacijskim propisima na osnovu roda (podjednaka zastupljenost žena i muškaraca), nego je potrebno ojačati ulogu žene u političkim procesima, naravno uz ispunjenje osnovnih uvjeta stručnosti, sposobnosti, kvalitete itd.

„Bosna i Hercegovina ima visok procent obrazovanih, preduzetnih i sposobnih žena koje nisu članice političkih stranaka i zato nisu u mogućnosti da postanu kandidatkinje na stranačkim listama. Političke stranke uglavnom kandidiraju muškarce te je veoma mali postotak žena kandidatkinja. Žene su obično na kraju kandidatske liste i stoga imaju vrlo male šanse da budu izabrane“ („Žene u bosanskohercegovačkom društvu“, 2016).

Jedno od istraživanja, odnosno dio istraživanja koje obrađuje tri saziva Hrvatskoga sabora od 1990 do 1999. kao jednu od točaka donosi istraživanje o zastupljenosti žena u Saboru. Prema tome istraživanju udio žena u Saboru nije dosegao niti 10 % u tri saziva Sabora, „što hrvatski parlament svrstava uz bok parlamenata u drugim tranzicijskim zemljama i istovremeno znatno udaljava od većine demokratski razvijenih europskih zemalja“ (Ilišin, 1999: 162). Udio žena u drugim europskim zemljama (posebice razvijenijim zemljama) dosta je veći.

Istraživanje koje se odnosi na Bosnu i Hercegovinu nakon izbora 90 – tih godina, prvih slobodnih višestranačkih izbora, Infohouse donosi sljedeće podatke: „...u Parlamentu Bosne i Hercegovine od ukupno 240 mjesta žene su zauzele samo sedam mjesta (2,92 %), a na lokalnom nivou su od 6.299 mjesta zauzele svega 315 mjesta (5 %)“ (Omanović, 2015: 22). I poslijeratne godine donose veću odsutnost žena iz politike. Od svih članova Predsjedništva BiH do sada na tu funkciju nije izabrana niti jedna žena, a kada su u pitanju premijerska mjesta samo dvije žene su bile na mjestu premijerke Borjana Krišto i Željka Cvijanović („Žene na pozicijama političkog odlučivanja u Bosni i Hercegovini: aksiom ili oksimoron“, n.d.).

Politička kultura bosanskohercegovačkoga društva izrazito je kultura muškara-

ca. Niz je čimbenika koji utječu na manju zastupljenost žena u politici, a oni su: socijalni status, obrazovanje, njihovo okruženje, nerazvijenost društva itd. Donosimo dio rezultata istraživanja Edite Miftari na temu „**Politička participacija žena u Bosni i Hercegovini**“: „...Bosna i Hercegovina, sa svojih 21,4%, zauzimala je 69. mjesto, dok je susjedna Hrvatska, po udjelu žena u parlamentu, prednjačila na 60. mjestu sa 23,8%, a Srbija čak na 27. mjestu sa 33,6%, stoji u ovoj Analizi“ („Žene na pozicijama političkog odlučivanja u Bosni i Hercegovini: aksiom ili oksimoron“, n.d.).

Prema razinama odlučivanja broj žena opada što su razine odlučivanja više, odnosno povećava se što su razine odlučivanja niže. I unutar ovoga istraživanja pokušat ćemo istražiti pitanje hijerarhijske zastupljenosti žene unutar Federacije BiH, županija Federacije BiH, te na lokalnoj razini.

Na premalu zastupljenost žena u politici u tranzicijskim zemljama utječe niz faktora, a jedan od njih je i samo kandidiranje ili nekandidiranje žena na izborne liste, čime se one automatsku isključuju iz mogućih mjesta u Saboru, Vladi, županijskim tijelima vlasti, tijelima lokalnih zajednica itd. Nije dovoljno donijeti zakone koje traže pojednaku zastupljenost žena u Saboru ili Vladi, nego je potrebno i unutar političkih stranka istražiti zastupljenost žena od broja, pozicije koju obnaša, njene uloge, izbornih listi itd. Kvote zamagljuje stvarnu političku ulogu žene, koja treba biti u istom rangu sa ulogom muškarca u političkom životu a ne prisilno nametanje kvotnih lista. No, kvote su i dalje jedini mehanizam sudjelovanja žena u političkom životu pojedinih država jer omogućuju određeni postotak prisutnosti žena u političkom životu.

Uvođenje kvota u BiH započelo je 1997. god. od strane UNESCO-ove Privreme-

ne izborne komisije. (Omanović, 2015: 23). Nakon uvođenja kvota kojima je određeno da svaka stranka među deset kandidata na izborne liste mora staviti po tri žene, promjene su bile vidljive već na izborima 1998. god, pa su u Predstavničkom domu Parlamenta BiH žene dobile 26 mjesta, u Predstavničkom domu FBiH 15 % mjesta, u Narodnoj skupštini Republike Srpske 22,8 % mjesta, a na kantonalnim nivoima 18,46 % mjesta. (Bakšić – Muftić, J., Ler – Sofronić, N. Gradašević – Sijerčić, J., Fetahagić, M. 2003: 52.) Nažalost, još uvijek postoje države kojima su potrebne kvote da bi se postigla uključenost žena u politiku jer stupanj razvoja i napretka u nekim zemljama, a među njima i BiH, nije dosegao željeni nivo spolne i rodne ravnopravnosti da bi došlo do ukidanja kvota. Politička kultura BiH još uvijek nije dostigla nivo veće uključenosti žena u politiku iako, s obzirom na broj stanovnika BiH, žene čine oko polovice stanovništva.

Promjene koje su se dogodile u političkom i društvenom životu BiH od 2000. godine naovamo pokazuju pomak žena u sudjelovanju na političkoj sceni. Ove promjene uključuju: Klub parlamentarki (neformalna grupa) 2013., izmjene Izbornog zakona koje se odnose na odredbe koje reguliraju rad tijela na izborima, odredbe koje reguliraju predlaganje kandidatkinja za izbore (potreba za 40 % sudjelovanja žena na izbornim listama) (Isović, n.d.). Problem koji se veže uz pitanje kvota jest što se učešćem žena u politici može manipulirati od postavljanja na izborne liste gdje se žene nalaze pri kraju izbornih listi stranaka, a muškarci su na samome vrhu, što im omogućava lakši prolazak u Sabor, Vladu, županijska tijela itd. „Na Opštim izborima 2014. godine izabrano je ukupno 19,90% žena na svim nivoima vlasti. Usprkos različitim nastojanjima da se zastupljenost žena u vlasti poveća, ni ove godine nismo dostigli rekor-

dni udio žena od 20,15% iz 2002. godine, a 40% se i dalje čini nedostižnim“(Isović, n.d.).

Nedovoljnu zastupljenost žena u politici treba tražiti u nastojanju da se žene na taj način isključe iz javnoga života zajednice iako su ili bi trebale biti njezin ravnopravni član. Da bismo pokrijepili tvrdnju da žene nisu dovoljno zastupljene u politici, jedan od podataka koji je preuzet iz članka Smiljane Leinert Novosel **Politika ravnopravnosti spolova: kako do „kritične mase“ žena u parlamentima** jeste brojka da u svjetskim parlamentima (podaci iz 2006. godine) žene čine 16,8 % predstavnika/ predstavnica u 180 parlamenata u svijetu. (Leinert Novosel, 2007: 87). Žene nisu samo dio politike kao aktivni članovi politike nego i kao dio glasačkoga tijela. Najčešće kritike koje su čuju s druge strane političkoga tijela jesu da žene ne žele biti dio politike, da se drže podalje od političkih aktivnosti itd. Ovo ima opravdanje u tome ako se žene prisiljava samo zato što su žene da budu dio izbornih listi, čime se ide na štetu muškaraca koji su možda stručniji. Najporazniji su podaci kada je u pitanju pozicija žene unutar stranaka, jer jedan dio mandata se i dobiva stranačkim odlučivanjem. Većina najvećih stranaka u BiH malo se bavi problematikom sudjelovanja žena u društvenom i političkom životu u BiH ili se time uopće ne bavi. „Analiza političkih stranaka pod nazivom U potrazi za izgubljenim vremenom: priča o ravnopravnosti spolova kroz prizmu stranačkih dokumenata pokazuje da je za žene rezervisano samo figurativno mjesto u temeljnim aktima najvećih političkih partija u Bosni i Hercegovini“(Omanović, 2015: 25).

ISTRAŽIVANJE

U istraživanju o zastupljenosti žena unutar Federacije BiH (ministarska mjesta), županija Federacije BiH (predsjednici/pred-

sjednice, ministri/ ministrice), lokalnoj razini vlasti (gradonačelnici i načelnici) za svaku županiju zasebno obuhvaća se razdoblje od posljednjih izbora (2016. god.) do danas.

Cilj istraživanja je utvrditi brojčanu zastupljenost žena u Federaciji BiH na različitim razinama vlasti, te njihovu hijerarhijsku poziciju na određenim političkim mjestima.

Zbog prevelikoga opsega rada u istraživanju smo obuhvatili samo dio razina vlasti na razini Federacije BiH, županija i lokalnoj razini uključivši mjesta predsjednika, ministara, gradonačelnika i načelnika.

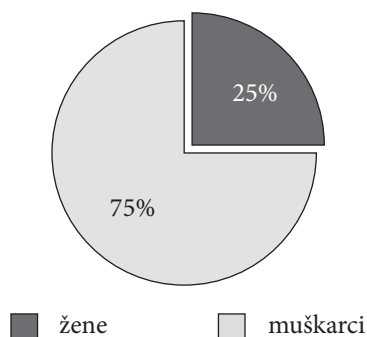
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE

Premijeri i ministarska mjesta na razini Federacije BiH, podaci iz 2017. godine („Ministarstva Vlade Federacije BiH“, n.d.):

Ministarstva:	Muškarac	Žena
Ministarstvo unutrašnjih poslova	1	0
Ministarstvo pravde	1	0
Ministarstvo financija	0	1
Ministarstvo energije, rudarstva i industrije	1	0
Ministarstvo prometa i komunikacija	1	0
Ministarstvo rada i socijalne politike	1	0
Ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica	1	0
Ministarstvo za pitanje boraca i invalida obrambeno – oslobodilačkog rata	1	0
Ministarstvo zdravstva	1	0
Ministarstvo obrazovanja i nauke	0	1
Ministarstvo kulture i sporta	0	1
Ministarstvo trgovine	1	0
Ministarstvo prostornog uređenja	1	0
Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva	1	0
Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta	1	0
Ministarstvo okoliša i turizma	0	1

Tablica 1: Broj žena na pozicijama ministara/ministrica Vlade Federacije BiH

Broj žena na mjestima ministara/ministrica na nivou Vlade Federacije BiH

Grafikon 1: Izraženo u postocima zastupljenost žena na razini ministarstava u Federaciji BiH

U Tablici 1 i Grafikonu 1 istražili smo zastupljenost žena na pozicijama ministara/ministrica Vlade Federacije BiH. Od 16 ministarskih mjesta na razini Vlade Federacije BiH broj žena na čelu ministarstava iznosi četiri, a broj muškaraca kao ministara iznosi 12. U postocima je omjer 25 % žena naspram 75 % muškaraca.

Ministarstva na čelu kojih su žene u Vladi Federacije su:

1. Ministarstvo financija,
2. Ministarstvo okoliša i turizma,
3. Ministarstvo obrazovanja i nauke,
4. Ministarstvo kulture i sporta,

Da bismo dobili potpuniju sliku zastupljenosti žena u Federaciji BiH, istraživanje ćemo

nastaviti na primjeru županijskih vlada. Istražit ćemo ministarska mjesta u vladama županija, mjesta predsjednika županijskih

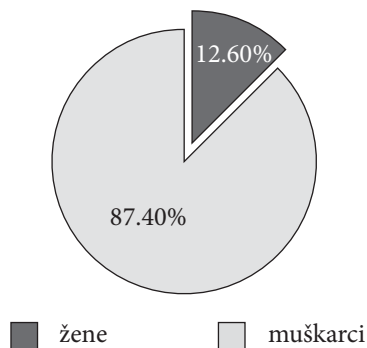
vlada, zatim gradonačelnička mjesta i mjesta općinskih načelnika.

MINISTRI/MINISTRICE UNUTAR ŽUPANIJA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

ŽUPANIJA	Ministar	Ministrica
Unsko - sanska	8	1
Posavska županija	7	2
Tuzlanska županija	11	1
Zeničko - dobojska županija	10	0
županija Bosanskohercegovačka	6	2
županija Srednjobosanska	7	1
Hercegovačko - neretvanska županija	11	0
županija Zapadnohercegovačka	6	2
Hercegbosanska	7	1
Sarajevo	10	2
Sveukupno:	83	12

Tablica 2: Zastupljenost žena na pozicijama ministara/ministrica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

Broj ministrica/ministara u Županijama Federacije BiH

Grafikon 2: Broj ministara/ministrica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

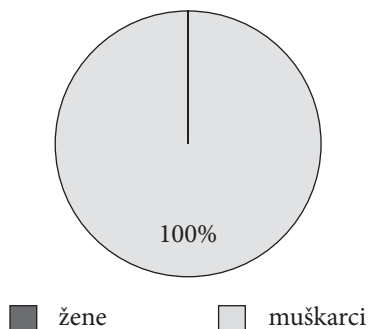
Tablica 2 i Grafikon 2 brojčano i kroz postotak pokazuju udio žena na mjestima ministara/ministrica županija Federacije BiH. Sveukupan broj ministarskih mjesta je 95, od čega na žene otpada 13 % ministarskih mjesta, a na muškarce 87 % ministarskih mjesta.

GRADONAČELNICI/GRADONAČELNICE U ŽUPANIJAMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

ŽUPANIJA	Gradonačelnik	Gradonačelnica
Unsko-sanska županija	2	0
Posavska županija	0	0
Tuzlanska županija	1	0
Zeničko-dobojska županija	1	0
Bosansko-podrinjska županija	1	0
Srednjo-bosanska županija	0	0
Hercegovačko-neretvanska županija	1	0
Zapadno-hercegovačka županija	1	0
Herceg-bosanska županija	1	0
Sarajevo	1	0
Sveukupno:	9	0

Tablica 3: Broj gradonačelnika/gradonačelnica u županijama Federacije BiH

Broj gradonačelnika/ gradonačelnica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

Grafikon 3: Broj gradonačelnika/gradonačelnica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

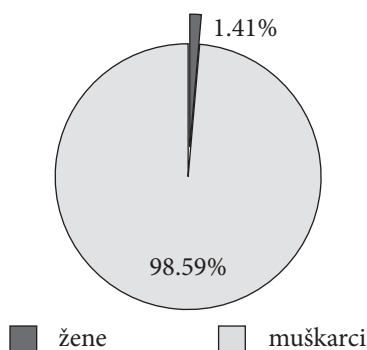
U *Tablici 3* i *Grafikonu 3* kroz svih deset županija Federacije BiH numerički smo istražili udio žena na gradonačelničkim mjestima. Broj žena na pozicijama gradonačelnika/gradonačelnica iznosi 0%, odnosno niti jedan grad u Federaciji nema ženu na mjestu gradonačelnika.

NAČELNICI/NAČELNICE U ŽUPANIJAMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

ŽUPANIJA	Načelnik	Načelnica
Unsko-sanska županija	6	0
Posavska županija	3	0
Tuzlanska županija	12	0
Zeničko-dobojska županija	10	1
Bosansko-podrinjska županija	2	0
Srednjo-bosanska županija	12	0
Hercegovačko-neretvanska županija	8	0
Zapadno-hercegovačka županija	3	0
Herceg-bosanska županija	5	0
Sarajevo	9	0
Sveukupno:	70	1

Tablica 4: Zastupljenost žena na pozicijama načelnika/načelnica na lokalnoj razini vlasti

Broj načelnika/ načelnica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

Grafikon 4: Broj načelnika/načelnica u županijama Federacije Bosne i Hercegovine

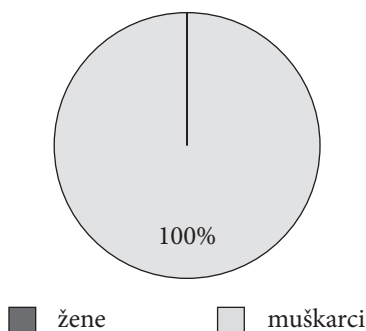
Broj načelnika/načelnica prikazan je kroz Tablicu 4 i Grafikon 4 o zastupljenosti žena na mjestima načelnika/načelnica općina. Od 71 načelničkog mjesta u BiH, žene se nalaze na mjestu jednoga načelnika/načelnice općine u Federaciji BiH. U postocima žene zauzimaju 1 % načelničkih mjesta, a muškarci 99 % načelničkih mjesta.

PREDSJEDNICI/PREDSJEDNICE ŽUPANIJA FEDERACIJE BIH

Županija:	Muškarac	Žena
Unsko-sanska županija	1	0
Posavska županija	1	0
Tuzlanska županija	1	0
Zeničko-dobojska županija	1	0
Bosansko-podrinjska županija	1	0
Srednjo-bosanska županija	1	0
Hercegovačko-neretvanska županija	1	0
Zapadno-hercegovačka županija	1	0
Sarajevo	1	0
Sveukupno:	10	0

Tablica 5: Predsjednici/predsjednice vlada županija Federacije BiH

Predsjednici/ predsjednice u županijama Federacije BiH?

Grafikon 5: Zastupljenost žena na mjestima predsjednika/predsjednica vlada županija Federacije BiH

Tablica 5 i Grafikon 5 prikazuju udio žena na mjestima predsjednika vlada županija Federacije BiH. Omjer zastupljenosti žena i muškaraca je 0 prema 10, tj. svih deset predsjednika su muškarci. Udio žena je 0 % na mjestima predsjednika vlada, po hijerarhiji najvećoj poziciji unutar županije.

MINISTARSTVA NA ČELU KOJIH SE NALAZE ŽENE UNUTAR ŽUPANIJA FEDERACIJE BIH

Ministarstvo (najčešća ministarstva u kojima su zaposlene žene na razni ministarstava županija Federacije BiH)	Broj žena na mjestima ministrice
Ministarstvo financija	2
Ministarstvo pravosuđa	4
Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice	4
Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport	2
Sveukupan broj žena ministrice	12
Sveukupan broj ministara	83

Tablica 6: Zastupljenost žena prema ministarstvu u kojemu rade unutar županija Federacije BiH

Kroz *Tablicu 6* istražili smo na čelu kojih ministarstava se nalaze žene u županijama Federacije BiH. Od 12 ministarskih mjesta koja zauzimaju žene rezultati su pokazali da su žene ministrice u ovim ministarstvima: ministarstvo financija; ministarstvo pravosuđa; ministarstvo za socijalnu politiku; zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice i ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport.

ZAKLJUČAK

Demokracija kojoj teže moderne zemlje nije ostvariva bez sudjelovanja žena u javnom, društvenom i političkom životu Bosne i Hercegovine. Velik broj istraživanja koji je rađen od devedesetih godina do danas pokazuje neravnomjernu poziciju žene u političkom i društvenom životu BiH.

Nedovoljna zastupljenost žena vidljiva je u cjelokupnome svijetu bez obzira na razvijenost zemalja, demokratičnost, različite političke sustave i dr. Iz ovog istraživanja došli smo do određenih podataka na razini Federacije BiH i županija Federacije koji se

odnose na zastupljenost žena na određenim pozicijama. Podaci su pokazali sljedeće:

Vrlo mali broj žena i zastupljen je na višim nivoima vlasti, ili ih tamo uopće nema.

Žene su na ministarskim mjestima točno određenih ministarstava no i tu je njihov udio ispod prosjeka.

Premala je zastupljenost žena na razini županija kada su u pitanju mjesta predsjednika, ministara, gradonačelnika i načelnika.

Nigdje nije ispunjena kvota od 40 % uključenosti žena u politiku na različitim razinama vlasti Federacije BiH.

Istraživanje je pokazalo da tranzicijske zemlje poput Bosne i Hercegovine unatoč postojanju zakonskih propisa i kvota još uvijek imaju mali udio žena u politici. Ovime je potvrđena glavna hipoteza rada o niskoj razini zastupljenosti žena na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH. Zemlje koje su veći niz godina demokratske imaju veći udio žena u politici, iako ni to uvijek nije pravilo. Mehanizam primjene kvota donio je najveću uključenost žena u politiku, tj. riječ je o nekoj vrsti prisilne metode koja omogućuje žena-

ma koliku-toliku zastupljenost u različitim nivoima vlasti.

I prijašnja istraživanja, kada je u pitanju politički život u BiH, pokazala su da žene nisu dovoljno zastupljene ni na jednoj od razina vlasti: državnoj, entitetskoj, županij-skoj, općinskoj itd. Velik je broj organizacija koje su pokušale ojačati poziciju žene i dovesti je u određenoj mjeri u ravnopravan položaj u Bosni i Hercegovini. Pomaci su ostvareni, ali uz zakonske regulative i kvote, no u nedovoljnoj mjeri i daleko od granice od 40 % sudjelovanja žena u politici.

Uz dublje i opsežnije istraživanje mogli bismo doći do potpunijih podatka o ulozi žene u društvu i politici u BiH. Ovo istraživanje više je podloga i smjernica za neka buduća istraživanja koja će se baviti pitanjem žene i politike, odnosno njene aktivne uključenosti u politička događanja.

REFERENCE

- Bakšić-Muftić, J., Ler-Sofronić, Gradašćević, N., Sijerčić, J. & Fetahagić, M. (2003). *Socio - Economic Status of Women in Bosnia and Herzegovina: Analysis of the results star pilot research done in 2002*. Sarajevo: Jež.
- Bedeković, V., Ravlić, Ž. (2011). Položaj žena u rukovodećim strukturama službi jedinica lokalne uprave i područne samouprave na primjeru Virovitičko Podravske županije. *u. Praktični menadžment*, II (2): 15-23..
- Ilišin, V. (1999). Strukturna dinamika hrvatskog parlamenta. *Politička misao*, XXXVI (3): 151-174..
- Leinert, N.S. (1998). Promjena društvenoga položaja žene u razdoblju tranzicije. *Politička misao*, XXXV (1): 152-168..
- Leinert, N.S. (2003). Politika zapošljavanja žena. *Politička misao*, XL (3): 103-127..
- Leinert, N.S. (1994). Žene u politici: je li intervencija potrebna?. *Politička misao*, XXI (4): 137-146..
- Leinert, N.S. (2007). Politika ravnopravnosti spolova: kako do kritične mase žena u parlamentima. *Politička misao*, XLIV (3): 85-102.
- Vokić, P.N., Bulat, I. *Što žene lideri unose u politiku - psihološka i radna obilježja, stil vođenja, interesi i perspektive*. EFZG. serija članaka u nastajanju, str. 6 . Posjećeno 25.10.2017. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/201664>.
- Žene u bosanskohercegovačkom društvu: Ravnopravnost ili privid*. (2017). Posjećeno 14.11.2017. URL: <http://globalanalitika.com/zene-u-bosanskohercegovačkom-politickom-društvu-ravnopravnost-ili-privid/>.
- Žene u politici: Analiza postizbornoga stanja*. (2017). Posjećeno 10.11.2017. URL: <https://zenskamreza.ba/buka-zene-u-politici-u-bih-analiza-postizbornoga-stanja/>.
- Zastupljenost žena u politici*. (2017). Posjećeno 15.11.2017. URL: <http://infohouse.ba/doc/Zastupljenost-zena-u-politici.pdf>.
- Žene na pozicijama političkog odlučivanja u Bosni i Hercegovini: Aksiom ili oksimoron?*. (2017). Posjećeno 4.11.2017. URL: http://ssst.edu.ba/upload/Departments/ECON/Policy_Brief_02_final.pdf.

Silvana Marić Tokić,
Sanja Ledić

Review Paper

THE ROLE OF WOMEN IN THE POLITICAL LIFE OF THE FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Key words

Women, politics, society, gender equality, Federation of Bosnia and Herzegovina, Cantons of Federation of Bosnia and Herzegovina, local level of government.

Authors

Dr. Silvana Marić Tokić is an Assistant professor at the Faculty of Philosophy of the University of Mostar.

Sanja Ledić is a graduate journalist and PhD student at the Faculty of Philosophy of the University of Mostar.

Correspondence

*ssillvana@gmail.com
sanjaledic@gmail.com*

Field

Political science

DOI

10.5937/politeia0-16007

UDC

16.66.055.2:32(497.6)

Paper received on

13.11.2017.

Paper accepted for publishing on

21.12.2017.

Summary

As a human activity, politics has long been intended for men only, with women and other minority groups not being allowed to participate in either the social or the political life of the community. Starting in the 1970s, the role of woman within our social and political life strengthened in several countries, but only with legal and incentive measures. The role of women in Bosnian-Herzegovinian society, public life, does not meet the quotas introduced in 1997, which require a 40% women involvement in politics. The research covers the period from 2016 since the last election to date. The aim of the research was to determine the level of representation of women in the political life of BiH at the Federation of BiH, cantonal and local level, respectively. The key hypothesis of this paper is as follows: Is the low level of representation within political bodies of the Federation of BiH, cantonal and local level, respected? Research has shown that women in the BiH Federation are not sufficiently represented in political life. In terms of percentage, no part of the survey pertaining to prime locations, ministerial posts, mayor's seats, and mayors meets the prescribed quota of women's representation in politics being 40%. The Bosnian - Herzegovinian society, if it wants to go in the direction of progress and development, and democratic society, must increase the participation of women in social and political life. Only those societies and states that exclude all forms of discrimination and increase human rights, especially women's rights, as equal members of the community can call themselves democratic and developed societies.